

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

DEJEPIS

(Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť)

PRÍLOHA ISCED 3A

Posúdila a schválila ÚPK pre dejepis

Bratislava 2010

CHARAKTERISTIKA UČEBNÉHO PREDMETU

Dejepis spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Je v nej však samostatným predmetom a spolu s nimi v integratívnych vzťahoch predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Tí si v ňom postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s historickým procesom ako jedným zo základných predpokladov komplexného poznávania sveta a ľudskej spoločnosti.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Pričom kladie dôraz na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

CIELE UČEBNÉHO PREDMETU

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom:

- poznávať históriu, ktorá nepredstavuje uzavretú minulosť (sumu faktov a letopočtov) so vždy konečnými a jednostrannými interpretáciami
- poznávať históriu, ktorá je výsledkom mnohostranného a protirečivého procesu
- poznávať históriu na základe kritickej analýzy primeraných multiperspektívnych (mногоstranných) školských historických prameňov, ktoré považujeme za základný prostriedok nadobúdania spôsobilosti rozumieť dejinám, preto aj za integrálnu súčasť didaktického systému výučby dejepisu i učebníc dejepisu
- rozvíjať komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, prostredníctvom ktorých žiaci riešia uvedené úlohy a problémy
- rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti
- závažným predpokladom rozvíjania a uplatňovania uvedených cieľových kategórií je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov v hotovej podobe prevažne explikačnými (vysvetľujúcimi) metódami a prostredníctvom frontálnej výučby, a v širšej miere aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení

OBSAH VZDELÁVANIA – OBSAHOVÝ A VÝKONOVÝ ŠTANDARD

Tematický celok	Obsahový štandard		Výkonový štandard
	Téma	Pojmy	
Z regiónu do minulosti	čas a priestor	pamäť, tradícia, kultúra, dedičstvo, (UNESCO)	<i>Ľiaci:</i> - identifikujú stopy minulosti vo svojom okolí, - rozpoznávajú kultúrnu a národnostnú rôznorodosť regiónu - používajú periodické termíny – medzníky, - pracujú s časovým diagramom (časovou priamkou), - zostavia chronologickú tabuľku, - rozpoznávajú rôzne druhy historických prameňov, - zostavia chronologickú a synchronnú tabuľku v kontexte svojho regiónu, - špecifikujú postupne súbor adekvátnych analytických otázok k školským, historickým písomným prameňom, - rozpoznávajú postupne, že história sa interpretuje rôznym spôsobom, - vystihnú znaky priamej demokracie, analyzujú oslavnú reč Perikla nad hrobmi padlých, - analyzujú Tukydidovu a Plutarchovu charakteristiku Perikla ako politika, - porovnávajú antickú demokraciu s modernou demokraciou, - zhodnotia význam kalokagatie pre súčasnosť, - špecifikujú podmienky vzniku kresťanstva v období rímskeho cisárstva, - porovnávajú politický systém aténskej demokracie a rímskej republiky, - zovšeobecnia civilizačný odkaz antiky pre súčasnosť, - identifikujú sociálnu štruktúru spoločnosti v období raného a vrcholného stredoveku, - charakterizujú premeny stredovekého štátu, - nakreslia graf lénnych vzťahov, - rozlíšia pojmy vazal, poddaný, - analyzujú príčiny napätia medzi svetskou a cirkevnou mocou, - odhalia zany meds meson a dedinou,
		chronológia synchron, asynchron periodizácia	
		metódy práce historika	
	osobitosti historikovo poznávania	klasifikácia	
	historické pramene		
	odkaz antiky	antická demokracia	
	antický človek	vzdelanosť a kultúra	
	kresťanstvo	kresťanstvo – zrod	
Historikova dielňa	feudalizmus	feudum, monarchia, stavy, svetská vs. cirkevná moc,	
		hrad, mesto dedina, kláštor	
	stredoveký človek	kresťanstvo a islam, vzdelanosť, kultúra európskeho Západu a Východu	
	kultúra stredoveku		
Fenomény antického sveta			
Fenomény stredovekého sveta			

Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline	Veľká Morava	kontinuita osídlenia	- vesting <i>specific snaky</i> kráľovského mesta, - rozpoznajú dôsledky Veľkej schizmy, - vesting spoločné a rozdielne snaky kresťanstva a islamu, - analyzujú proces reconquisty, - porovnávajú postavenie panovníka západnej Európy s Byzantskou ríšou,
		kmeňové zväzy	- vymedzia pravlast' Slovanov, - rozpoznávajú migračné prúdy Slovanov, - zdôvodnia slovansko-avarské spoložitie,
		byzantská misia	- vyberú z Fredegarovej kroniky informácie o Samovi a jeho ríši, - rekonštruujú na základe hmotných prameňov život na slovanskom hradisku,
		život našich predkov	- vysvetlia okolnosti vzniku Veľkej Moravy, - odhalia príčiny a dôsledky napätia medzi Mojmirom a Pribinom, Rastislavom a Svätoplukom, - identifikujú vzťahy medzi Veľkou Moravou a Franskou ríšou, - špecifikujú pôsobenie Konštantína, Metoda a Gorazda na Veľkej Morave, - analyzujú list Rastislava Michalovi III.,
Uhorské kráľovstvo	formovanie Uhorského kráľovstva	hradisko	- odhalia príčiny sporov o slovanskú liturgiu na základe analýzy prameňov, - zaujmú postoj k rôznym názorom na formovanie slovenskej etnickej identity
		panovník, dynastia tatársky vpád	- zdôvodnia postupnosť procesu začleňovania územia Slovenska do Uhorského kráľovstva, - analyzujú Ponaučenia kráľa Štefana synovi Imrichovi, - vymedzia špecifické znaky mnohonárodnostného uhorského štátu,
		začleňovanie územia Slovenska do Uhorského kráľovstva, formovanie slovenskej etnickej identity, etnický obraz stredovekého Uhorska	- zhodnotia na základe analýzy význam Zlatej buly, - identifikujú dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska
		Slováci v Uhorsku	- analyzujú Privilegium pro Slavis ako dôkaz formovania slovenskej etnickej identity, - analyzujú mestské privilégia na príkladoch stredovekých miest, - zostavia obrazový materiál architektonických pamiatok zo slovenskej gotickej cesty,
	spôsob fungovania a	župa, cirkevná správa, mestá, mestské privilégia, kolonizácia, baníctvo, uhorskí magnáti, poddaní, nevoľníci dynastická politika, únie, Višegrad	- vymedzia dôsledky husitských

Fenomény novovekého sveta	organizácie štátu Uhorsko vo vzťahu k českému a poľskému kráľovstvu	husiti, bratrci obchod, slovenská gotická cesta, humanizmus a renesancia	- <i>vpádov do Uhorska,</i> - <i>identifikujú sociálnu štruktúru uhorského kráľovstva,</i> - <i>zhodnotia kultúrny rozvoj Uhorska za vlády Mateja Korvína,</i>
	vzdelanosť a kultúra uhorského stredoveku	kníhtlač, humanizmus renesancia, reformácia, protireformácia osvietenstvo	- <i>identifikujú základné znaky kníhtlače ako média,</i> - <i>zaujímajú postoj v problémovej diskusii: tlačená kniha versus elektronická kniha,</i> - <i>porovnávajú možnosti slobody prejavu v stredoveku a novoveku,</i> - <i>analyzujú pojmy humanizmus a renesancia,</i>
	novoveké myslenie a kultúra	mešťan podnikateľ	- <i>vytvoria mentálnu mapu pojmov, ktoré súvisia so stredovekým a novovekým myslením,</i> - <i>vymedzia na základe analýzy prameňov príčiny reformácie,</i> - <i>vymedzia hlavné dôsledky reformačného procesu,</i> - <i>vysvetlia rozhodnutia Tridentského koncilu v kontexte reakcie katolíckej cirkvi na reformáciu,</i>
	novoveký človek	absolutizmus, parlamentarizmus, revolúcie	- <i>charakterizujú na základe písomných prameňov činnosť jezuitov,</i> - <i>posúdia význam meštianskej vrstvy ako nového prvku v stredovekej a ranonovovekej spoločnosti,</i> - <i>zostavia porovnávaciu tabuľku základných znakov absolutizmu a parlamentarizmu,</i> - <i>analyzujú Habeas corpus act a Bill of rights.</i>
Habsburská monarchia v novoveku	premeny novovekého štátu	deklarácia nezávislosti USA	- <i>aplikujú svoje poznatky o ľudských právach analýzou Deklarácie nezávislosti USA,</i> - <i>vymedzia základné medzníky vývoja francúzskej revolúcie,</i> - <i>analyzujú Deklaráciu práv človeka a občana,</i> - <i>zhodnotia pozitíva a negatíva revolúcie,</i>
	vláda z vôle občana	republika, jakobínsky teror	- <i>zostavia mentálnu mapu jednotlivých etáp francúzskej revolúcie,</i>
		Moháč, Habsburgovci, stavovský odboj (František II. Rákoci), reformácia, protireformácia, saturnársky mier, rozdelenie Uhorska,	- <i>identifikujú príčiny a dôsledky nástupu Habsburgovcov na uhorský trón,</i> - <i>zovšeobecnia dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku,</i> - <i>vymedzia príčiny a dôsledky protihabsburských povstaní na jednom príklade,</i> - <i>porovnávajú proces reformácie a protireformácie v Uhorsku v kontexte Európy,</i> - <i>zhodnotia význam</i>
	revolúcia bez mantinelov koniec stredovekého Uhorska	Slovensko na hranici Osmanskej ríše osvietenský absolutizmus, jezuitský a tereziánsky školský systém , koniec nevoľníctva,	
	Turci v Uhorsku	náboženská tolerancia	

	človek osvietenstva Habsburgovci v európskej politike	súperenie o hegemoniu s Francúzskom, vznik prusko – rakúskeho súperenia	<i>Satumarského mieru pre uhorskú šľachtu a Habsburgovcov na základe analýzy prameňov,</i> - <i>vymedzia znaky osvietenského absolutizmu,</i> - <i>porovnajú osvietenský absolutizmus a absolutizmus,</i> - <i>analyzujú najvýznamnejšie reformy Márie Terézie a Jozefa II.,</i> - <i>zaujmu postoj k jednotlivým osvietenským reformám,</i> - <i>vymedzia príčiny a dôsledky súperenia Habsburgovcov o hegemoniu v Európe.</i>
--	---	--	--

Tematický celok	Obsahový štandard		Výkonový štandard
	Téma	Pojmy	
Zrod modernej doby a nacionalizmus	stabilita vs. zmena		<i>Ťiaci:</i> - analyzujú príčiny vzniku cisárstva, - rozlíšia charakter vojen počas revolúcie a v období Napoleonovej vlády, - vyjadria svoj postoj k dobyvačným vojnám Napoleona, - analyzujú Code civil, - zovšeobecnia typické znaky Občianskeho zákonníka, - rozlíšia multiperspektívny pohľad na osobnosť Napoleona Bonaparte, - analyzujú historický obraz ako školský historický obrazový prameň, - analyzujú karikatúru ako školský historický obrazový prameň, - analyzujú Viedenský kongres, - zhodnotia úlohu Svätej aliance pre Európu, - identifikujú znaky priemyselnej revolúcie, - zovšeobecnia znaky vznikajúcej industriálnej spoločnosti, - identifikujú znaky kapitalistickej spoločnosti, - analyzujú zjednocovací proces v Nemecku a Taliansku, - porovnajú spôsob zjednocovania Nemecka a Talianska, - zovšeobecnia znaky národného štátu, - analyzujú jednotlivé politické a ideologické prúdy, - porovnajú jednotlivé politické a ideologické prúdy, - zovšeobecnia ich konkrétne riešenia politických a sociálnych problémov, - vystihnú každodennosť jednotlivých sociálnych vrstiev v 19. storočí, - identifikujú predpoklady rozvíjania národného povedomia slovenských vzdelancov, - špecifikujú ciele maďarského národného hnutia, - rozpoznajú základné aktivity troch generácií národne uvedomelých vzdelancov, - porovnajú spoločné a rozdielne spôsoby, výsledky v činnosti troch generácií národne uvedomelých vzdelancov, - zhodnotia význam činnosti troch
	premeny spoločnosti	cisárstvo, Napoleonove výboje, reštaurácia	
	národný štát moderné politické prúdy, človek moderného veku	Svätá aliancia, jar národov, podoby priemyselných revolúcií, kapitalizmus a nové mocnosti,	
	tri generácie národne uvedomelých vzdelancov	vznik Nemecka a Talianska	
Moderný slovenský národ		konzervativizmus, liberalizmus, nacionalizmus, socializmus, kapitalista, robotník, vedec, ženská otázka, život – mesto, vidiek	
	Slováci v revolúcii 1848/49	spisovný jazyk, maďarské národné hnutie, učenecká fáza národného hnutia (Bernolák, Palkovič) všeslovanská vzájomnosť (Kollár, Šafárik), politické programy (Štúr), od kultúrnych k politickým požiadavkám	

Európska expanzia 1492 – 1914	objavitelia, dobyvatelia kolónie, impérium objavitelia a objavení	Slováci medzi Viedňou a Budapešťou hľadanie cesty do Indie, cesta okolo sveta, koloniálne ríše, kolonizátor zámorský obchod, europeizácia, delenie sveta, stret kultúr, rasizmus	<i>generácií národne uvedomelých vzdelancov,</i> - <i>analyzujú politický program – Ťiadosť slovenského národa,</i> - <i>zovšeobecnia ciele politického programu Slovákov,</i> - <i>analyzujú revolučné roky v Rakúskej monarchii v kontexte slovenského národného hnutia,</i> - <i>rozlišia pozitívne a negatívne výsledky revolučných rokov,</i> - <i>vymedzia spoločné znaky revolúcií v Európe,</i> - <i>zhodnotia výsledky revolučných rokov z pohľadu jednotlivých sociálnych vrstiev,</i> - <i>identifikujú predpoklady a príčiny zámorských objavov,</i> - <i>analyzujú zmeny v technológii stavby nového typu lode – karavely,</i> - <i>rekonštruujú pomocou dejepisnej a obrysovej mapy jednotlivé objavné plavby,</i> - <i>simulujú záznamy v lodných denníkoch,</i> - <i>rozlišia dôsledky zámorských objavov pre kolónie a Európu,</i> - <i>zaujmú postoj v problémovej diskusii: pokrok a násilie - stretávanie sa s novými duchovnými a kultúrnymi hodnotami a technikami,</i> - <i>analyzujú príčiny vzniku svetového trhu a obchodu,</i> - <i>interpretujú pomocou grafu obchod v trojuholníku,</i> - <i>dokumentujú na príkladoch zmenu životného štýlu pod vplyvom európskej expanzie,</i> - <i>zdokumentujú rozdelenie kolónií európskych veľmocí na začiatku novoveku,</i> - <i>porovnajú rozdelenie kolónií na konci 19. a začiatku 20. storočia,</i> - <i>zdôvodnia záujem o nové územné prerozdelenie sveta koncom 19. storočia a na začiatku 20. storočia,</i> - <i>vytvoria mentálnu mapu najvýznamnejších medzníkov európskej expanzie 1492-1914,</i> - <i>analyzujú príčiny zlyhania európskej rovnováhy,</i> - <i>zhrnú podstatné znaky imperializmu,</i> - <i>analyzujú situáciu veľmocenskej politiky v 2. polovici 19. storočia,</i>
od koncertu veľmocí k prvej svetovej vojne	zápas o veľmocenské postavenie	európska rovnováha, imperializmus, regionálne konflikty, Trojspolok, Dohoda,	

Slováci v Rakúsko – Uhorsku	mnohonárodná monarchia	dualizmus, maďarizácia, modernizácia,	- <i>identifikujú príčiny vzniku veľmocenských blokov,</i> - <i>rozlišia ciele Trojspolku a Dohody,</i> - <i>analyzujú príčiny napätia a konfliktov na začiatku 20. storočia,</i> - <i>vymedzia príčiny I. svetovej vojny,</i>
	politické aktivity Slovákov	slovenská otázka, politické strany,	- <i>analyzujú príčiny a dôsledky nového štátoprávneho usporiadania monarchie,</i> - <i>rozpoznávajú spoločné a rozdielne mocenské inštitúcie v jednotlivých častiach monarchie,</i> - <i>špecifikujú postavenie Slovákov v monarchii,</i> - <i>analyzujú politický program Memorandum národa slovenského,</i> - <i>porovnávajú Memorandum a Ťiadosti,- rozlišia ciele Starej a Novej Školy,</i> - <i>rozpoznávajú okolnosti vzniku a ciele prvých politických strán na Slovensku,</i> - <i>rozpoznávajú ciele maďarizácie v školskej oblasti na konkrétnom príklade,</i>
	premeny Slovenska	industrializácia Uhorska	- <i>zhodnotia význam Matice slovenskej a kultúrnych spolkov v živote Slovákov,</i> - <i>zaujmú postoj v problémovej diskusii: vzťah väčšina a menšina v mnohonárodnostnom štáte,</i>
		vysťahovalectvo, mesto, dedina	- <i>vypátrajú, ako sa národnostná rôznorodosť monarchie prejavila aj v historických osudoch ich rodiny,</i> - <i>identifikujú proces modernizácie monarchie v druhej polovici 19. storočia,</i> - <i>porovnávajú spôsob života a obľúby v meste a na dedine v monarchii koncom 19. storočia a na začiatku 20. storočia,</i> - <i>vymedzia príčiny a dôsledky ďalšej vysťahovaleckej vlny Slovákov do zámoria,</i> - <i>špecifikujú spôsob života Slovákov v USA.</i>

Tematický celok	Obsahový štandard		Výkonový štandard
	Téma	Pojmy	
Prvá svetová vojna	zákopová vojna	život v zákopoch, život v zázemí, veda ako zbraň,	<i>Ťiaci:</i> - zovšeobecnia príčiny prvej svetovej vojny, - rozpoznajú kľúčové medzníky priebehu vojny, - rekonštruujú život vojakov v zákopoch, - rekonštruujú život v zázemí, - analyzujú plagát ako súčasť vojnovnej propagandy, - zdôvodnia používanie nových zbraní vo vojne v období industriálnej spoločnosti, - zostavia sprievodcu po cintorínoch, pomníkoch či pamätníkoch v mieste svojho bydliska, - zhodnotia dôsledky vojny, - identifikujú geopolitické zmeny po prvej svetovej vojne, - zostavia mentálnu mapu nástupníckych štátov, - simulujú: vylepšovanie mieru po prvej svetovej vojne, - vystihnú situáciu na Slovensku v priebehu vojny, - zdôvodnia prítomnosť vojenských operácií na území Slovenska,
	versailleský systém	dôsledky vojny, nová mapa Európy	
	slovenská spoločnosť počas vojny	idea vzniku Československa, československý odboj, politické programy ČSR v geopolitike	
Slováci a vznik ČSR	cesta k československému štátu		- vymedzia medzníky domáceho a zahraničného odboja, - analyzujú politické dokumenty: <i>Clevelandská dohoda, Pittsburská dohoda, Martinská deklarácia,</i> - zaujmú postoj k významu vzniku ČSR (28. X.1918),

Na ceste k druhej svetovej vojne	podoby totality a demokracie	bolševický prevrat, komunizmus, moderná demokracia (Veľká Británia, USA), fašizmus a nemecký národný socializmus	<i>Ťiaci:</i> - rozlíšia znaky totalitného politického systému v Rusku a ZSSR (1917-1953), - špecifikujú znaky totalitných politických systémov v Taliansku a Nemecku, - odhalia na konkrétnych príkladoch ciele, propagandy totalitných režimov, - vymedzia znaky demokratických politických systémov v medzivojnovom období, - zhodnotia úroveň ľudských a občianskych práv v tomto období, - identifikujú príčiny vzniku II. svetovej vojny, - rozčlenia jednotlivé etapy priebehu druhej II. svetovej vojny, - zdokumentujú holokaust na konkrétnom príbehu, - rekonštruujú podobu protifašistického odboja na konkrétnom príbehu, - identifikujú ciele a prostriedky vojnovnej propagandy bojujúcich strán na konkrétnych príkladoch, - dokážu vplyv vedy a techniky na priebeh totálnej vojny, - špecifikujú dôsledky II. svetovej vojny, - identifikujú príčiny vzniku bipolárneho sveta, - zdokumentujú podstatné príklady krízových javov rozdeleného sveta (1956- 1989), - zdôvodnia vplyv perestrojky a glasnosti na vnútropolitický vývoj štátov východného bloku, - zaujmú postoj v problémovej diskusii: izraelsko-arabské spojenie, - zhodnotia proces dekolonizácie v 2. polovici 20. storočia, - zdôvodnia príčiny pádu železnej opony, - identifikujú podstatné príklady doformovania slovenského moderného národa, - analyzujú teóriu čechoslovakizmu, - špecifikujú znaky politického systému ČSR, - analyzujú hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky v ČSR, - rozlíšia hlavné prúdy slovenskej politickej scény v rámci ČSR - zaujmú postoj k prejavom centralizmu a autonomizmu,
	druhá svetová vojna	Európa pod nemeckou Hegemóniou, plán Barbarossa, japonská expanzia, protifašistická koalícia, odboj, život v čase vojny, holokaust, šoa, Osvienčim, dôsledky vojny, etnické čistky	
	studená vojna	rozdelenie sveta, od výstavby k pádu berlínskeho múru, maďarská revolúcia, karibská kríza, Solidarita, perestrojka, glasnost, Blízky východ, Ázia rok Afriky,	
	krízy v sovietskom bloku	doformovanie slovenského moderného národa, politický systém, menšiny, zmeny slovenskej spoločnosti, slovenské politické prúdy, slovenská kultúra,	
Premeny Československa	medzivojnové Československo a Slováci		

Integrácia Európy	Slovenská republika (1939 -1945)	autoritatívny režim, židovský kódex, protifašistický odboj, SNP, Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny, každodennosť,	- rozoznajú príčiny a dôsledky Mníchovskej dohody a Viedenskej arbitráže, - zaujmú postoj v problémovej diskusii: politika ústupkov verus úsilie o mier, - odhalia príčiny vzniku autonómie a slovenského štátu, - rozoznajú kľúčové medzníky vnútropolitického a zahraničnopolitického vývoja Slovenskej republiky, - analyzujú hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky, - objasnia riešenie židovskej otázky na konkrétnom príbehu, - analyzujú židovský kódex, - zaujmú postoj k rôznym názorom na SNP, - vyhľadajú príklady účasti Slovákov na bojiskách II. svetovej vojny, - zdokumentujú na konkrétnych príbehoch každodenný život v Slovenskej republike, - vytvoria projekt: Slovenská republika (1939-1945) očami pamätníkov,
	Slovensko v komunistickom Československu	od ľudovej demokracie ku komunistickej totalite, odsun Nemcov, maďarská otázka, februárový prevrat, podoby totality a jej obeť, odpor proti totalite, pražská jar, normalizácia, podoby socialistickej každodennosti,	- rozoznajú medzníky vnútropolitického vývoja ČSR v rokoch 1945-1948, - zdokumentujú prípravu komunistov na prevzatie a uskutočnenie moci v roku 1948, - vymedzia príčiny a dôsledky začlenenia ČSR do sovietskeho bloku, - identifikujú na konkrétnych príkladoch formy odporu proti komunistickej totalite, - vymedzia príčiny a dôsledky reformného procesu v roku 1968, - zaujmú postoj v problémovej diskusii: socializmus s ľudskou tvárou?, - vysvetlia dôsledky obdobia tzv. normalizácie, - zdokumentujú na konkrétnych príbehoch rôzne podoby každodenného života v komunistickej totalite (1948-1989),
	pád železnej opony	EHS, Európska únia	- vysvetlia mocenské a politické dôvody euroatlantickej hospodárskej a vojenskej spolupráce,

Vznik Slovenskej republiky (1993)	globalizácia	nežná revolúcia, rozdelenie Česko- Slovenska, vznik Slovenskej republiky, Slovenská republika a EU, krízové javy (Balkán) globálna dedina, terorizmus, ekológia, informačná explózia mediálny svet	- rozoznávajú kľúčové medzníky procesu európskej integrácie (od idey k realizácii), - identifikujú podstatné problémy procesu európskej integrácie - rozoznávajú kultúrne európske Hodnoty, - zaujmú postoj k inakosti spoločnej Európy, - posúdia dôležitosť zachovania národných hodnôt a tradícií v kontexte európskej integrácie, - zdokumentujú krízové javy v Európe i vo svete po roku 1989, - vymedzia príčiny a dôsledky zrušenia komunistického režimu v Československu, - identifikujú príčiny a dôsledky rozdelenia Československa, - diskutujú o význame vzniku Slovenskej republiky v roku 1993, - rozoznávajú kľúčové medzníky vývoja Slovenskej republiky po roku 1993, - špecifikujú globálne problémy súčasného sveta, - zdokumentujú na konkrétnych príkladoch klady a zápory globalizačných tendencií, - čítajú kriticky jednotlivé médiá, - rozlišujú primárne a sekundárne pramene, - uvedomujú si, že záznam o minulosti možno interpretovať rôznym spôsobom, - vcítia sa do situácie ľudí, ktorí boli zainteresovaní na historických udalostiach, - verbalizujú neverbálne (obrazové) pramene ako zdroj historických informácií, - analyzujú grafické pramene (mapa, gráf, diagram, tabuľka), - analyzujú film ako školský historický prameň.
---	---------------------	--	---

ZÁKLADNÉ PREDMETOVÉ KOMPETENCIE (SPÔSOBILOSTI)

Žiaci si kladú otázky a:

❖ **použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií**

- **s historickým časom**

- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy v chronologickej postupnosti
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy do synchronných celkov
- rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja na základe prijatých kritérií
- identifikovať rôzne časové štruktúry historického vývoja
- používať periodické termíny – medzníky ako jeden z prostriedkov orientácie v minulosti

- **s historickým priestorom**

- rozlišovať medzi miestnymi, regionálnymi, národnými, globálnymi historickými javmi a procesmi
- vystihnúť základné vývinové charakteristiky miestnych, regionálnych, národných, globálnych historických javov a procesov a prepojenosť medzi nimi
- chápať vzájomnú prepojenosť a podmienenosť hospodárstva, politiky, sociálnej organizácie a kultúry
- chápať vzťahy medzi individuálnym a sociálnym životom
- chápať úlohu osobností v dejinách

- **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi**

- vyčleniť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces
- charakterizovať historické udalosti, javy, procesy na základe určujúcich znakov
- určiť príčiny a vymedziť dôsledky historických udalostí, javov a procesov
- vymedziť a popísať charakteristické znaky jednotlivých historických období, civilizácií, kultúr
- objasniť vývinové a typologické zvláštnosti historických období, civilizácií v jednotlivých krajinách, oblastiach a regiónoch
- charakterizovať vzhľadom na historickú podmienenosť ekonomické, sociálne, politické a kultúrne faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj
- určiť vzhľadom na historickú situáciu význam a úlohu jednotlivých oblastí života spoločnosti a človeka, predovšetkým mytológiu, náboženstvo, vedy, umenie, každodenný život

❖ **- aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri analýze školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňov - stopách po minulosti**

- pri vymedzovaní predmetu skúmania
- pri analyzovaní štruktúry problému
- pri rozlišovaní kľúčových problémov, otázok
- pri vyjadrovaní toho, čo už vieme a čo ešte musíme odhaliť
- pri myslení v alternatívach

- pri vytvorení plánu skúmania
- pri komunikácii v „skúmateľskom“ tíme o výsledkoch skúmania
- pri vytváraní záznamu zo skúmania

❖ - **pri vyhľadávaní relevantných informácií**

- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických i z textov kombinovaných
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok
- z odbornej, populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie

❖ - **pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty**

- pri vyberaní informácií
- pri organizovaní informácií
- pri porovnávaní informácií
- pri rozlišovaní informácií
- pri zaraďovaní informácií
- pri kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií

❖ - **pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu**

- pri zoradení výsledkov
- pri rozpoznaní podstatného od nepodstatného
- pri určovaní podstatného, kľúčového
- pri integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca
- pri vyhodnocovaní správnosti postupu
- pri tvorbe súboru vlastných prác (portfólio)

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

Spracovali: PhDr. Samuel **JOVANKOVIČ**
Doc. PaedDr. Viliam **KRATOCHVÍL**, PhD.
PaedDr. Hana **MLYNARČÍKOVÁ**